

Lausunto

21.11.2024

Asia: VN/17928/2024

Hallituksen esitysluonnos perusopetuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Onko teillä lausuttavaa esityksen 29 pykälään koskien puhelimia ja muita mobiililaitteita?

Lausunto lakiluonnosesitykseen perusopetuslain muuttamisesta

29 § Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Esitämme, että esi- ja perusopetuksessa ei käytetä mahdollisia, oppilaiden omia mobiililaitteita koko esikoulupäivän tai koulupäivän aikana ja vain rehtorin tai opettajan luvalla henkilökohtaiseen terveydenhoitoon tai muusta painavasta syystä. Järjestyssäännöillä tai järjestysmääräyksillä tulee määrätä puhelimien ja muiden mobiililaitteiden säilytyksestä koulupäivän aikana.

Perusteluina

- Perusopetuksen opetussuunnitelmassa (2014) välitunti on mainittu osana koulupäivää. Perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan välitunnit tulee järjestää niin, että ne tukevat oppilaiden hyvinvointia, tervettä kehitystä, sosiaalisia suhteita ja opiskelussa jaksamista sekä lisäävät koko koulun yhteisöllisyyttä. (Opetushallitus 2014, 41–43, 79.) Älypuhelimien käyttö välitunneilla ja ruokatauoilla estää näiden tavoitteiden toteutumisen. Älypuhelimien käyttö välituntien aikana heikentää aivoterveyttä estämällä aivoja palautumasta oppituntien kuormitukselta. Samalla älypuhelimien käyttö välitunnilla aktivoi aivot kuormittavaan vireystilaan, joka häiritsee keskittymistä seuraavalla oppitunnilla. Älypuhelimien käyttö vie aikaa muulta, aivoterveyttä ja hyvinvointia suojaavalta toiminnalta, kuten liikunnalta ja sosiaalisten suhteiden harjoittelulta todellisissa vuorovaikutustilanteissa.
- YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan Lasta on suojeltava kaikelta väkivallalta, välinpitämättömältä kohtelulta ja hyväksikäytöltä (§ 19). Tämä tarkoittaa, että he eivät kohtaa koulupäivän aikana kiusaamista, henkistä väkivaltaa ja poissulkemista. Suojeleminen on mahdotonta, kun välitunneilla käytetään älypuhelimia ja ennen kaikkea sosiaalista mediaa, joissa kiusaaminen ja muu huono kohtelu on erittäin yleistä. Kiusaaminen, väkivalta ja poissulkeminen aiheuttavat pysyviä, rakenteellisia muutoksia aivoihin. Ne heikentävät oppimista ja elämänhallintaa kauaskantoisesti.

- Omaisuudensuoja ei voi ohittaa oppilaan oikeutta turvalliseen opiskeluympäristöön.
- Perusopetuslain (§31) mukaan peruskoulun tulee tarjota oppimisen välineet. Näin ollen kouluilla ei pitäisi olla oikeutta pyytää oppilaita käyttämään omia mobiililaitteita oppimisen välineinä. Kaikilla oppilailla ei ole omia älypuhelimia. Jos opettaja pyytää käyttämään oppitunneilla omia laitteita, tämä asettaa oppilaat eriarvoiseen asemaan.

Nina Sajaniemi, neuropsykologi, kasvatustieteen professori

Markku Holmi, ohjelmapäällikkö, kansallinen aivoterveysohjelma

Tarja Keltto, ohjelmakoordinaattori, kansallinen aivoterveysohjelma

Onko teillä lausuttavaa esityksen 36 d pykälään koskien puhelimia ja muita mobiililaitteita?

-

Onko teillä muita huomioita puhelimia ja muita mobiililaitteita koskeviin ehdotuksiin?

Tarkastelemme aihetta lasten ja nuorten kehittyvien aivojen suojelemisen näkökulmasta. Tavoitteena on kasvurauha, joka mahdollistaa pitkän tähtäimen terveen kehityksen identiteetin, itsetuntemuksen ja elämänhallinnan näkökulmasta.

- Lasten ja nuorten aivojen kehitys on keskeneräistä, erityisesti etuotsalohkojen ja toiminnanohjauksen osalta. Heidän on siksi mahdotonta vastustaa digilaitteiden koukuttavuutta. Mediakasvatus, informaation välittäminen ja lasten ja nuorten omaan harkintaan luottaminen digilaitteiden käytön rajoittamisessa ja sopivien sovellusten valitsemisessa, ei tämän vuoksi riitä. Aikuiset ovat tuottaneet sovellusten algoritmit ja käytettävissä olevan teknologian. Huomiotalouden aikakautena algoritmit kilpailevat huomion saamisesta sisällöstä välittämättä. Aikuisten on otettava vastuu laitteiden käytöstä ja käytön rajaamisesta.
- Opetussuunnitelmasta tulisi tarkistaa myös digitaalisen osaamisen kuvauksia, koska ympäröivä yhteiskunta on muuttunut ja tutkimustieto on lisääntynyt muun muassa digilaitteiden ja ennen kaikkea sosiaalisen median vaikutuksista lasten ja nuorten hyvinvointiin ja oppimiseen. Näyttää siltä, että digitaalisen oppimisen vallankumous on epäonnistunut. OECD raportin mukaan digitaalisten oppimisalustojen leviämisen yhteydessä oppimistulokset ovat olleet jyrkässä laskussa kaikissa OECD maissa, päinvastoin kuin oletettiin tai toivottiin. Lähteet: Students, Computers and Learning | OECD) ja The EdTech Revolution Has Failed - by Jared Cooney Horvath (afterbabel.com) Myöskään suomalainen tutkimus ei osoita digitalisaation parantavan oppimistuloksia. Tutkimus: Digitalisaatio oppimisen ja oppimistulosten selittäjänä (peda.net)
- Teknologian ja digilaitteiden käytön oppimiseen ei tarvita vuosien opiskelua. Teknologia muuttuu jatkuvasti, tekoäly muokkaa digilaitteiden käytön vaatimuksia. Emme voi tietää millaista digiosaamista lapsi ja nuori tarvitsee siirtyessään jatko-opintoihin ja työelämään. Mutta tiedämme, mitä taitoja tulevaisuuden työelämä vaatii: kriittistä ajattelua, luku- ja laskutaitoa sekä loogista päättelyä, sosiaalisia taitoja ja luovuutta. Näitä opitaan ilman digilaitteita ja oikeissa vuorovaikutustilanteissa.

Nina Sajaniemi, neuropsykologi, kasvatustieteen professori

Markku Holmi, ohjelmapäällikkö, kansallinen aivoterveysohjelma

Tarja Keltto, ohjelmakoordinaattori, kansallinen aivoterveysohjelma

Onko teillä lausuttavaa esityksen 41 a-d ja 42 d pykäliin koskien aluehallintovirastojen laillisuusvalvontaa?

-

Onko teillä muita huomioita aluehallintovirastojen laillisuusvalvontaa koskeviin ehdotuksiin?

-

Onko teillä lausuttavaa esityksen 2 pykälään koskien liikunnallisen elämäntavan lisäämistä esi- ja perusopetuksen tavoitteisiin?

-

Onko teillä muita huomioita liikunnallista elämäntapaa koskevaan ehdotukseen?

-

Onko teillä lausuttavaa perusopetuslain säädöshuoltoa koskeviin ehdotuksiin?

-

Keltto Tarja
Aivoliitto ry/Kansallinen aivoterveysohjelma